

1. [Etusivu](#)
2. [Artikkelit](#)
3. [Ratkaisuehdotus asioissa Mio ja Konektra tarjoaa täsmennyksiä etenkin tekijänoikeuden loukkauksen arviointiperusteisiin](#)

Ratkaisuehdotus asioissa Mio ja Konektra tarjoaa täsmennyksiä etenkin tekijänoikeuden loukkauksen arviointiperusteisiin

3/2025 21.5.2025

Tulkisasiahenkilö Szpunar antoi 8.5.2025 ratkaisuehdotuksensa EU-tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa *Mio ja Konektra*. Tämä IPRinfo-lehden lukijoiden toiveesta kirjoitettu artikkeli analysoi ratkaisuehdotuksen keskeisimpiä seikkoja.

Tekijänoikeuskeskustelun klassikkoaihe, eli *käyttötaitteen tekijänoikeus* on jälleen tapetilla. Vaikka EU-tuomioistuin (EUTI) on ratkonut aihetta koskevia epäselvyyksiä viime vuosina tapauksissa C-168/09 *Flos* (2011), C-683/17 *Cofemel* (2019) ja C-833/18 *Brompton* (2020), ei teema ole edelleenkaan loppuun käsitelty. Ruotsi ja Saksa ovat pyytäneet EUTI:ta tarkentamaan ennen kaikkea tekijänoikeuden ja mallioikeuden välistä suhdetta, käyttötaitteen omaperäisyyden arviointiperusteita sekä tekijänoikeuden loukkauksen arviointiperusteita ennakkoratkaisupyynnöissään C-580/23 *Mio* (Ruotsi) ja C-795/23 *Konekra* (Saksa). Näiden ennakkoratkaisupyyntöjen kysymyksiä on aiemmin käsitelty [IPRinfo-lehdessä elokuussa 2024](#). Saaga on nyt jatkunut, kun julkisasiahenkilö **Maciej Szpunar** antoi vastikään asioissa [ratkaisuehdotuksensa](#) .

Tämä artikkeli kertoo lukijalleen, mitä uutta, mitä vanhaa ja mitä yllättävää Szpunarin ratkaisuehdotus tarjoaa eurooppalaisille IPR-toimijoille. Lopussa esitetään perusteltuja kommentteja ja kritiikkiä.

Ennakkoratkaisukysymykset tiivistetysti

Ratkaisuehdotuksessa kahden eri ennakkoratkaisupyynnön yhteensä seitsemän (4 + 3) kysymystä on yhdistelty toisiinsa teemoittain, jotka koskevat tietoyhteiskuntadirektiivin (2001/29/EY) soveltamista seuraaviin teemoihin:

1. Tekijänoikeussuojan ja mallisuojan välinen suhde;
2. Omaperäisyyttä koskevat arviointiperusteet; ja
3. Tekijänoikeuden loukkaamisen arviointi.

Näitä kaikkia teemoja käsitellään ennen kaikkea käyttötaitteen näkökulmasta, mutta lopputulemat ovat (ainakin pääosin) yleistettävissä kaikkiin teoslajeihin.

Kysymys 1: Tekijänoikeuden ja mallioikeuden välinen suhde – onko pääsääntöjä ja poikkeuksia?

Ensimmäisessä kysymyksessä tarkastellaan sitä, onko unionin oikeudessa mallioikeuslainsäädännön antaman suojan ja tekijänoikeuslainsäädännön antaman suojan välillä sellainen säännön ja sitä koskevan poikkeuksen välinen suhde, että tutkittaessa taideteollisten teosten omaperäisyyttä on asetettava tiukemmat vaatimukset kuin muiden teostyyppien tapauksessa.

Olin itse hieman yllättynyt siitä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin edes päätyi kysymään moista asiaa. Eihän asiassa ole enää vuosikausiin ollut minkäänlaista epäselvyyttä, kiitos *Cofemel*-tapauksen (jossa vahvistettiin, etteivät jäsenvaltiot saa asettaa identifioitavissa olevalle käyttötaitteen tuotteen tekijänoikeussuojalle mitään muita vaatimuksia kuin omaperäisyysstandardiin ”tekijänsä henkinen luomus” yltämisen). *Cofemel*-tapauksessa tuomioistuin kuitenkin totesi, että

”vaikka mallisuoja ja tekijänoikeussuoja voidaan unionin oikeuden nojalla myöntää samanaikaisesti samalle kohteelle, tällainen samanaikaisuus on mahdollinen vain tietyissä tilanteissa.” (kohta 52)

Nähdäkseni yllä mainittu tarkoittaa sitä, että vaikkei malli- ja tekijänoikeuden kaksoissuojaa ole missään tapauksessa suljettu pois, ovat tilanteet, joissa jokin suojan kohde täyttää sekä tekijänoikeuden vaatimuksen (omaperäisyys) että mallioikeuden vaatimukset (uutuus ja yksilöllisyys) käytännössä suhteellisen harvinaisia. Tätä kohtaa on kuitenkin tulkittu myös siten, että siinä vahvistettaisiin jonkinlainen säännön ja sitä koskevan poikkeuksen välinen suhde, jonka mukaan tutkittaessa taideteollisten teosten omaperäisyyttä on asetettava tiukemmat vaatimukset kuin muiden teostyyppien tapauksessa.

Julkisasiahenkilö Szpunar kiinnittää ratkaisuehdotuksessaan (jälleen kerran) huomiota mallioikeuden ja tekijänoikeuden erilaiseen normatiiviseen oikeutukseen ja näiden suojamuotojen erilaisiin tavoitteisiin (mm. kohdat 33, 35). *Cofemel*-tapauksen kohta 52 on ainoastaan muistutus näistä keskeisistä eroista, eikä perusta minkäänlaista säännön ja poikkeuksen välistä suhdetta (kohdat 36–38). Muunlainen tulkinta olisi vastoin *Cofemel*-tapauksen keskeistä sanomaa, eli sitä, että omaperäisyyttä arvioidaan kaikissa teostyypeissä samoin perustein (kohta 37).

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys olisi siis Szpunarin mukaan ratkaistava siten, ettei unionin oikeudessa ole mallilainsäädännön antaman suojan ja tekijänoikeuslainsäädännön antaman suojan välillä

sellaista säännön ja sitä koskevan poikkeuksen välistä suhdetta, että tutkittaessa taideteollisten teosten omaperäisyyttä on asetettava tiukemmat vaatimukset kuin muiden teostyyppien tapauksessa. Tämä ratkaisuehdotus on nähdäkseni itsestään selvä, eikä tarjota oikeastaan mitään uutta keskusteluun käyttötaiteen tekijänoikeudesta (joka on vuosikausia – ellei vuosikymmeniä – kulkenut samaa rataa, ja alkaa sen vuoksi toisinaan tuntua jokseenkin puuduttavalta).

Ratkaisuehdotus toiminee tältä osin kuitenkin hyvänä muistutuksena eräille jäsenvaltioille, sekä kaikille heille, jotka eivät silmä tarkkana seuraa EUTI:n omaperäisyyttä koskevan ratkaisukäytännön jokaista käännettä. Toimikoon se myös muistutuksena siitä, että kotimaisessa keskustelussa taannoin tiuhaankin esiintynyt hokema ”käyttötaiteen teoskynnys on korkea” näyttäytyy EU-oikeudellisessa valossa vähintäänkin epäilyttävänä (ks. tarkemmin Härkönen 2020).

Kysymys 2: Omaperäisyyden arviointi käyttötaiteen tuotteissa

Ratkaisuehdotuksen toisessa kysymyksessä käsitellään sitä, miten on arvioitava taideteollisten teosten omaperäisyyttä sovellettaessa tietoyhteiskuntadirektiiviä, ja onko direktiivin säännöksiä tulkittava siten, että arvioinnin yhteydessä on otettava huomioon tekijän luomisprosessiin ja tarkoitukseen liittyvät tekijät, vai onko huomioon otettava vain teoksesta itsestään ilmenevät tekijät. Ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet tiedustelevat niin ikään, millainen asema tässä arvioinnissa on muilla tekijöillä. Muilla tekijöillä he tarkoittavat esimerkiksi seuraavia:

- teosta luotaessa on käytetty yleistä mallivarastoa,
- tekijä on saanut inspiraatiota olemassa olevista tuotteista,
- on todennäköistä, että on olemassa itsenäinen samankaltainen luomus, tai
- että luomukselle on annettu tunnustus ammattipiireissä.

Toinen kysymys alakysymyksineen tarjoaa mahdollisuuden myös uudensuunniin EU-oikeuden tulkintoihin, sillä etenkin kysymystä luovan prosessin merkityksestä ja tekijän subjektiivisesta arviosta ei olla aiemmin käsitelty. Itse näen, että *Painer*-tapaus vuodelta 2011 indikoi vahvasti luovan prosessin (edes jonkinlaisesta) merkityksellisyydestä, sillä kyseisessä ennakkoratkaisussa ”luomisprosessissa tehdyt vapaat luovat valinnat” saavat paljon painoarvoa. Oikeuskirjallisuudessa luomisprosessin merkityksellisyyttä on sivunnut muun muassa **Mikko Antikainen**, joka on huomauttanut, ettei omaperäisyys välttämättä näy teoksesta päällepäin (Antikainen 2021, s. 71).

Szpunar aloittaa kysymyksen tarkastelun toteamalla, että omaperäisyyden käsite on väistämättä yleisluonteinen ja laaja, eikä sitä voi loputtomiin tarkentaa, sillä tätä standardia täytyy pystyä soveltamaan tapauskohtaisesti monenlaisiin luovan työn tuloksiin (kohta 40). Tämän jälkeen Szpunar kuitenkin siirtyy tekemään eräitä varsin räikeitä yleistyksiä käyttötaiteen luomisprosesseista (etenkin kohdat 41, 42). Szpunarin mukaan ”puhtaassa” taiteessa jo päätös luomisesta voi olla vapaa luova valinta, mutta käyttötaiteessa näin ei voisi olla. Pidän väitettä outona – jopa vääränä – ja palaan siihen vielä myöhemmin tässä kirjoituksessa.

Mitä tulee luovan prosessin merkitykseen ja tekijän subjektiiviseen käsitykseen, tiivistän Szpunarin ratkaisuehdotusta seuraavasti: ensinnäkin, vapaiden luovien valintojen on välityttävä suojan kohteesta, eli pelkkä prosessin luovuus ei ole riittävää (kohta 45). Tämä liittyy siihen, että suojan kohde tulee voida tunnistaa riittävän tarkasti ja objektiivisesti (kohta 46), eli tässä kohden Szpunar soveltaa ns. *Levola Hengelo* -kriteeriä (ks. tapaus C-310/17 *Levola Hengelo* vuodelta 2018). Tekijän luova tarkoitus ei ole välttämättä nähtävillä suojan kohteesta, mutta sillä voi kuitenkin olla jonkinlaista merkitystä (kohdat 47–58). Sen merkitys ei kuitenkaan voi olla ratkaisevaa mm. siksi, ettei todisteita tekijän luovasta tarkoituksesta välttämättä ole saatavilla, tai ne eivät ole uskottavia. Jos ratkaisevalla tuomioistuimella kuitenkin on saatavilla näyttöä tekijän tarkoituksesta, voidaan tämä ottaa huomioon muiden todisteiden ohessa teoskandidaatin omaperäisyyttä analysoitaessa (kohdat 49, 50). Mahdollisuus ottaa tekijän tarkoitus huomioon omaperäisyyden arvioinnissa on mielestäni todella kiinnostavaa. Tämä mahdollisuus on nähdäkseni linjassa EUTI:n aiemman omaperäisyysarviointia koskevan oikeuskäytännön kanssa. Olen aiemmin tutkimuksessani esittänyt, että vaikkei tekijänoikeus ensä edellytä suojan kohteelta ainutlaatuisuutta / uniikkiutta, voisi tekijän tarkoitus luoda jotain

ainutlaatuista (ts. tavoite erottua aiemmista teoksista) kuitenkin indikoida vapaiden luovien valintojen läsnäoloa ja sitä, että luovan työn lopputulos heijastaisi tekijän persoonaa (Härkönen 2025, s. 302, 317). Toivon, että tämä Szpunarin toteama löytää tiensä myös EUTI:n ratkaisuun.

Ratkaisuehdotuksessa käsitellään myös saatavilla olevien muotojen käyttöä, inspiraation lähdettä, olemassa olevia aiempia tuotteita ja mahdollisia kaksoisluomuksia, sekä näiden vaikutusta omaperäisyyteen. Szpunarin näkemykset em. seikkojen merkityksestä omaperäisyydelle voidaan tiivistää seuraavasti: ne voivat vaikuttaa, tai sitten olla vaikuttamatta (kohdat 51–58). En referoi tässä ratkaisuehdotuksen ”toisaalta–sitten taas toisaalta” -tyyppistä pohdintaa, mutta nostan esiin kiinnostavan käyttötaidetta koskevan huomion. Szpunar toteaa, että vaikka tekijänoikeuteen ei liity uutuusedellytystä, kyseessä olevan tuotteen kanssa samankaltaisten tai jopa identtisten tuotteiden itsenäinen luominen joko ennen kyseisen esineen luomista tai sen jälkeen voi kuitenkin viitata siihen, että kyseinen tuote on vain vähän tai ei lainkaan omaperäinen. Tämä pätee ennen kaikkea ”puhtaaseen” taiteeseen (kohdat 56, 57), *mutta ei käyttötaiteeseen*. Itsenäisen samankaltaisen luomuksen mahdollisuus tai olemassaolo ei ole itsessään riittävä indikaattori omaperäisyyden puuttumisesta, eikä siten oikeuta jättämään käyttöesineenä tekijänoikeussuojan ulkopuolelle (kohta 58). Tämä on kiintoisa toteama.

Mainittakoon vielä, että Szpunar myös muistuttaa, ettei suojan kohteen taiteellisella laadulla kuitenkaan ole väliä (kohta 44) – joskaan tämän ei pitäisi tulla yllätyksenä kenellekään, joka on tutustunut *Cofemel*-tapaukseen. Ja kuten EUTI jo *Brompton*-tapauksessa totesi, teoskandidaatin esilläolo museoissa tms. ei kerro mitään ratkaisevaa sen omaperäisyydestä (kohta 59). Käyttöesine kun voi olla museossa monesta muustakin syystä kuin sen omaperäisyydestä – esimerkiksi sen uutuuden tai innovatiivisuuden vuoksi (kohdat 60–61).

Mitä *uutta* Szpunarin ratkaisuehdotus kysymykseen kaksi sitten tarjosi? Omasta mielestäni ei paljoakaan, lukuun ottamatta mainintoja siitä mitä kaikkea *voidaan* ottaa huomioon omaperäisyyden arvioinnissa (ja mitä ei). Lisäksi ratkaisuehdotus antoi lukuisia muistutuksia seikoista, jotka ovat johdettavissa jo ihan tekijänoikeuden normatiivisesta oikeutuksesta ja peruseräitteistä.

Kysymys 3: Loukkausarviointi

Jos olet jaksanut lukea tähän asti, niin onnittelut! Nyt nimittäin pääsemme jännän äärelle, sillä yhdistettyjen ennakkoratkaisupyyntöjen kysymystä kolme, eli tekijänoikeuden loukkausstandardia, ei olla vielä EUTI:ssa ainakaan merkittävässä määrin käsitelty. Kolmannessa kysymyksessä Szpunar tarkastelee sitä, miten mahdollista tekijälle tietoyhteiskuntadirektiivin nojalla kuuluvien yksinoikeuksien loukkaamista on arvioitava. Tämä kysymys koskee tarkemmin sanottuna yhtäältä sitä, onko kyseinen teos tunnistettavissa väitetysti loukkaavassa tuotteessa vai onko tuotteesta saatava sama yleisvaikutelma riittävä, ja toisaalta sitä, vaikuttavatko tähän arviointiin sellaiset seikat kuin teoksen omaperäisyysaste, kyseisten tuotteiden yhteinen inspiraationlähde ja samankaltaisen itsenäisen luomuksen olemassaolo tai mahdollinen olemassaolo.

On tärkeää, että loukkausarvioinnissa(kin) pidetään mielessä malli- ja tekijänoikeussuojien erilaiset tavoitteet. Loukkausarviointi kun perustuu näiden kahden IP-suojan osalta erilaisiin logiikoihin. Tekijänoikeudessa loukkaus perustuu teoksen käyttöön ilman lupaa, kun taas mallioikeudessa kappaleen valmistaminen (eli kopiointi) ei ole loukkauksen toteamisen välttämätön edellytys. Mallioikeudessa suojatun mallin *tunnistettavuus* väitetysti loukkaavasta tuotteesta on irrelevanttia, koska merkitystä on *kokonaisvaikutelmalla*. (Rekisteröidyn mallioikeuden osalta) ei ole myöskään merkitystä, onko sama kokonaisvaikutelma seurausta kopioimisesta, vai itsenäisestä luomistyöstä. Tekijänoikeuden loukkaus puolestaan edellyttää, että valmistettu kappale on *tunnistettavissa* loukkaavasta tuotteesta, minkä Szpunar johtaa mm. EUTI:n tapauksesta *C-476/17 Pelham* (kohdat 64–66).

Tekijänoikeuden loukkausarvioinnissa on Szpunarin mukaan aina olennaista selvittää, ovatko suojatun teoksen luovat elementit – ts. tekijän vapaita luovia valintoja ilmaisevat ja tämän persoonaa heijastavat elementit – kopioitu tunnistettavalla tavalla kiistanalaisessa tuotteessa. Toki luovien elementtien jäljentäminen käyttöesineeseen *saattaa* johtaa myös samaan kokonaisvaikutelmaan, mutta tätä ei itsessään pitäisi riittävänä tekijänoikeuden loukkauksen toteamiseksi. Itse asiassa ratkaisevan tuomioistuimen ei

edes tulisi ottaa esille kysymystä samasta kokonaisvaikutelmasta tekijänoikeusloukkauksen käsittelyn yhteydessä (kohta 67). Tämän toki luulisi olevan itsestään selvää, mutta ilmeisesti se ei sitä ole. Tältä osin ratkaisuehdotus toimikoon ystävällisenä muistutuksena erälle tuomioistuimille ja muille tahoille, jotka ovat keskittyneet tekijänoikeusloukkaustapauksissa erinäisiin ”samuuselämyksen” arviointeihin (ks. Bently ym. 2025, kohta 61 ja alaviite 56 – Suomi mainittu, ja tapaus KKO:2018:21, jonka kohdassa 27 korkein oikeus jostain (hyvin vaikeasti, jos lainkaan avautuvasta) syystä arvioi ”kokonaisvaikutelmaa” ja ”samuusvaikutelmaa”).

Szpunarin näkemys siitä, että omaperäisyyden aste ei määrää teoksen suoja-alan laajuutta (vain mallioikeudessa yksilöllisyyden aste on sidoksissa suoja-alaan) (kohta 68) haastaa monen jäsenvaltion kansallisen tradition. Esimerkiksi Ruotsin, Italian, Saksan ja Belgian tuomioistuimet ovat todenneet, että vähäinen omaperäisyyden aste johtaa kapeampaan suoja-alaan (Bently ym. 2025, kohta 67). Szpunarin tulkinta on kuitenkin nähdäkseni luonnollinen etenkin *Painer*-tapauksen kohtien 97–99 valossa, joskin katson, että on olemassa useita seikkoja, jotka puhuvat em. tulkinnan järkevyyttä vastaan. Tulkintaa, jonka mukaan omaperäisyyden aste ei vaikuta suoja-alaan, on kritisoinut muun muassa [Henning Hartwig \(2023\)](#). [🔗](#)

Szpunar toteaa lisäksi, että vain tunnistettavissa oleva teoksen luovien elementtien jäljentäminen muodostaa tekijänoikeuden loukkauksen. Muutosten tekeminen ei-luoviin elementteihin ei tarkoita, etteikö käsillä voisi olla loukkaus (kohta 70). Esimerkiksi: **suunnittelija A** luo mekon, jossa on omaperäinen yksityiskohta – olkoon kyseessä vaikkapa pääntien leikkaus. Tämä yksityiskohta saa tekijänoikeuden suoja. Muutoin mekko koostuu ei-omaperäisistä, arkipäiväisistä muodoista. **Suunnittelija B** jäljentää A:n luomuksesta pääntien leikkauksen, *mutta* muuttaa inspiraation lähteenä olevasta vaatteesta aivan kaiken muun – itse asiassa hänen vaatteensa ei ole edes mekko; se on takki. Suunnittelijoiden A ja B tuotokset ovat kokonaisvaikutelmaltaan erilaisia ja antavat erilaisen ”samuuselämyksen”. Käsillä on silti tekijänoikeuden loukkaus, koska kokonaisvaikutelmalla/samuuselämyksellä ei ole väliä. (Ks. myös kohta 73.)

Szpunar täsmentää edelleen loukkausarvioinnissa huomioon otettavia seikkoja myöhemmin ratkaisuehdotuksessaan, mutta ydinviesti on selvä: luovien elementtien kopiointi on pystyttävä tunnistamaan kiistanalaisesta tuotteesta. Hän myös muistuttaa, ettei samaan trendiin osallistuminen tietenkään merkitse loukkausta, eikä itsenäinen kaksoisluominen merkitse loukkausta. Mikäli luovat elementit on kopioitu, ei pelkkä itsenäisen kaksoisluomisen mahdollisuus oikeuta epäämään tekijänoikeussuojaa (kohdat 71, 72). Jäin vielä pohtimaan, että miten loukkaavuuden ”tunnistettavuusvaatimus” kääntyy tekoälykontekstiin. Mikäli kopioidun teosten luovien elementtien tulee olla tunnistettavissa loukkaavaksi väitetystä tuotteesta (tms.), mitä tämä merkitsee tilanteissa, joissa tekoälyn kouluttamiseen on käytetty (vastoin tekijän tahtoa) tämän teoksia lähdedatana, mutta näitä teoksia ei kuitenkaan voida tunnistaa tekoälyn luomasta sisällöstä?

Kahteen ensimmäiseen kysymykseen verrattuna ratkaisuehdotus kysymykseen kolme tarjosi nähdäkseni selkeämmin uusia linjanvetoja EU-tekijänoikeuteen. Loukkauksen käsillä oloon vaikuttavia seikkoja ei ole aiemmin yhtä perusteellisesti käsitelty.

Kommentteja, kritiikkiä ja omia kokemuksia

Ratkaisuehdotus saa allekirjoittaneelta sekä ruusuja että risuja. Pidän hyvänä etenkin sitä, että toisessa kysymyksessä täsmennettiin, kuinka tekijän tarkoituksella (ja muilla subjektiivisilla seikoilla) *voi* olla merkitystä omaperäisyyden arvioinnissa. Pidän tätä johdonmukaisena siitä syystä, että tekijänoikeuden normatiivinen oikeutus perustuu ennen kaikkea tekijän ja teoksen väliseen erityislaatuiseen suhteeseen. Kuitenkaan en olisi pitänyt järkevänä antaa ratkaisevaa merkitystä tekijän omalle käsitykselle teoksensa omaperäisyydestä (taikka valintojensa vapaudesta ja luovuudesta) – olisi riskaabelia antaa subjektiiviselle käsitykselle *liikaa* painoarvoa, sillä onhan tuomioistuimen arvioinnin oltava sinänsä objektiivista, vaikka subjektiivisilla olosuhteilla onkin väliä. (Ks. tarkempi analyysini Härkönen 2025, s. 315–316). Ylipäätään ratkaisuehdotuksessa on mukana monia mielenkiintoisia lisäyksiä ja hyviä pieniä täsmennyksiä eurooppalaiseen omaperäisyysstandardiin, joskaan – kuten Szpunar itsekin kirjoittaa – näillä uusilla omaperäisyyteen vaikuttavilla elementeillä ei ratkaisevaa merkitystä olekaan.

Ystävällisen tervetullutta uutuuksia on ratkaisuehdotuksen tekijänoikeuden loukkauksen arviointiin liittyvillä

seikoilla. EUTI on hionut harmonisoitua omaperäisyysstandardia jo vuoden 2009 *Infopaq*-ratkaisusta lähtien, mutta omaperäisyyden asteen liitääntää suoja-alaan – ja siten tekijänoikeuden loukkauksen arviointiin – ei olla puitu lähellekään samassa mittakaavassa.

On kuitenkin valitettavaa, että ratkaisuehdotus sisältää erinäisiä räikeitä yleistyksiä käyttötaiteen tuotteiden luomisprosessista (etenkin kohdat 40–42). Vaikka EU:n tekijänoikeus on selvästi ottanut harppauksia kohti taiteen yhtenäisyyden (*unité de l'art*) -teorian soveltamista, paistavat julkisasiahenkilön ratkaisuehdotuksesta kuitenkin läpi useat käyttötaiteen ja teollisen muotoilun luomista koskevat ennakkoluulot. Nämä eivät nähdäkseni useinkaan pidä paikkaansa.

Kirjoitan nyt omasta kokemuksestani käsin: kun päätän luoda käyttötaidetta, vaatii tämä prosessi minulta useimmin huomattavasti enemmän suunnittelu- ja ajattelutyötä sekä erinäisten (ainakin omasta mielestäni luovien) valintojen tekemistä. Sen sijaan, kun päätän toteuttaa ”puhtaan” taideteoksen, on prosessini useimmiten sellainen, että koetan mahdollisimman taidokkaasti jäljentää näkemääni (esimerkiksi maisemaa, asetelmaa tai ihmistä) siveltimellä tai kynällä. Jälkimmäisessä tapauksessa seuraan reaali maailmaa visuaalisiin aistihavainnon, pyrkien mahdollisimman tarkkaan silmän ja käden yhteistyöhön hienomotorisia taitojani hyödyntäen. Ensimmäisessä tapauksessa, eli luodessani käyttötaidetta, puolestaan tapaan käyttää mielikuvitustani – ja luovuuden vapauttani – paljon laajemmin. Esimerkiksi tällä hetkellä suunnittelen ei-kaupallisiin tarkoituksiin uimapukua kierrätysmateriaaleista, joiden määrä on rajallinen. Juuri materiaalin rajallisuuden takia joudun – tai *pääsen* – tekemään lukuisia luovia valintoja, sillä rajallinen materiaalivaranto ei mahdollista ns. tavanomaisia kankaan leikkuu- ja käyttövalintoja. Tarvitsen siis aika lailla luovuutta siihen, että voin toteuttaa aikomani vaatekappaleen näistä käytettävistä materiaaleista – tämä vaikuttaa suuresti esimerkiksi kaavan osien kokoon sekä vaatteen leikkaukseen ja malliin. Onko edellisissä esimerkeissä päätökseni maalata vaikkapa maisema ”vapaa luova valinta”, mutta päätös toteuttaa uima-asu kierrätysmateriaaleista ei? Näin tekijän perspektiivistä sanoisin, että päätös maalata maisemakuvaus ei ole sen enempää luova kuin päätös antaa käsityötaitojen keinoin uusi elämä materiaalille, joka menisi muuten roskiin. Luovat päätökset voivat kummuta mitä moninaisimmista lähtökohdista, eikä teoskategorioiden perusteella kannattaisi tehdä yleistyksiä.

En siten voi luovan työn tekijänä (saati tekijänoikeuden tutkijana) allekirjoittaa julkisasiahenkilö Szpunarin väitettä siitä, että pelkkä päätös luoda olisi puhtaan taiteen osalta luova valinta, mutta käyttötaiteen osalta ei. Tekijänoikeusjuristien olisikin hyvä perehtyä eri luovuuden alojen luoviin prosesseihin ja niissä tehtäviin vapaisiin luoviin valintoihin. En toki väitä, että omaperäisyyttä arvioivalla juristilla olisi oltava jonkinlaista taiteilijataustaa. Edes jonkinlainen perehtyneisyys käsiteltävään luovaan alaan voisi kuitenkin auttaa näkemään omaperäisyyden muodostavat seikat – tai niiden puutteen – tarkemmin.

Lopuksi

Olen monestakin syystä alkanut pitää tässä(kin) ratkaisuehdotuksessa läsnä olevaa, tekijänoikeuskeskustelun ”käyttötaide vs. puhdas taide” -jaottelua paljolti keinotekoisena, ja osin myös turhana. Jaottelua on varsin vaikea ylläpitää: mihin kategoriaan kuuluvat esimerkiksi *haute couture* -iltapuku, jonka käyttäjä pystyy vain vaivoin liikkumaan, taikka design-tuoli, jolla on lähes mahdoton istua? Entä jos liimaan pari kenkää, lippiksen ja alushousut pinkopohjalle, kaadan niiden päälle purkillisen maalia, annan kuivua ja ripustan seinälle – onko tämä luova kontribuutiosi ”puhtaampaa” taidetta kuin edelliset esimerkit? Olen aiemmin tuonut [tutkimuksessani](#) esiin, että käyttötaiteen luomisprosesseihin liittyy juridisessa keskustelussa paljon yleistyksiä, yksinkertaistuksia ja mutkien vetämistä suoraksi. Tämä puolestaan voi johtaa siihen, ettei omaperäisyyttä – tai sen puutetta – aina kyetä arvioimaan (oman näkemykseni mukaan) oikeaoppisesti.

Katson, että kaikin puolin vaivattomampaa olisi keskittyä teoskandidaattien kategorisoinnin sijaan ainoastaan omaperäisyyteen, tai sen puutteeseen. Toisin sanoen: sen sijaan, että tehtäisiin oletuksia potentiaalisesta suojan kohteesta sen perusteella, mihin kategoriaan se kuuluu, tulisi fokuksen olla ainoastaan vapaiden luovien valintojen ilmenemisessä tässä teoskandidaatissa. Täten jos arvioimme esimerkiksi valaisimen omaperäisyyttä, emme aloittaisi arviointia toteamalla ”tässä on nyt kyse käyttötaiteesta” (mikä sisältää riskin kandidaatin asettumisesta eräänlaiselle takamatkalle), vaan pohtimalla kysymystä ”miten tekijän vapaat ja

luovat valinnat heijastuvat valaisimessa?”. Tällainen puhtaasti omaperäisyyteen (eikä teosluokkaan) keskittyvä suojan saamisen arviointiprosessi auttaisi myös minimoimaan yllä kuvailtua riskiä siitä, että tietämyksen puute käyttötaiteen ja teollisen muotoilun luovista prosesseista vaikuttaisi negatiivisesti potentiaalisen suojan kohteen tekijänoikeuskohteluun.

Julkisasiahenkilö Szpunarin ratkaisuehdotus on nimensä mukaisesti juuri sitä, mitä se on: *ehdotus*. Itse EUTI:n ratkaisun tapauksissa *Mio* ja *Konekra* saanemme tulevana syksynä. Siitä(kin) lienee luvassa IPRinfo-analyysi. Tämä kirjoitus oli vain pintaraapaisu ajatuksistani julkisasiahenkilö Szpunarin käsittelemistä teemoista ja keskustelen ratkaisuehdotuksesta mielelläni lisää.

P.S.: Tämä artikkeli aloitti IPRinfo-lehden ”Lukijoiden toiveet” -juttusarjan. Analyysia ratkaisuehdotuksesta oli toivottu IPR University Centerin [Instagram-tilillä](#) [🔗](#). Onko Sinulla mielessäsi teema, josta toivoisit IPRinfo-artikkeliä? Ota yhteyttä toimitukseen, niin laitetaan juttutoiveesi mietintämyssyyn!

Kannen kuva: [iStock](#) [🔗](#) / [CarlosAndreSantos](#) [🔗](#)

Aiheet: [Lukijoiden toiveet](#), [Tekijänoikeus](#)

Lisää aiheesta

Antikainen, Mikko: *Surviving technological change: towards more coherent regulation of digital creativity through EU copyright and design law*. Doctoral dissertation. Publications of the Hanken School of Economics Nr 353, Helsinki, 2021. Saatavilla osoitteessa: <https://helda.helsinki.fi/items/d2301a8f-69ac-4931-a48c-c6a3e07663d1> [🔗](#).

Bently, Lionel; Derclaye, Estelle; Sganga, Caterina; Peukert, Alexander; Margoni, Thomas & Synodinou, Tatiana: The Protection of Works of Applied Art under EU Copyright Law – Opinion of the European Copyright Society in *Mio/konekra* (Cases C-580/23 and C-795/23). *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2025. Saatavilla osoitteessa: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40319-025-01579-4> [🔗](#).

Hartwig, Henning: Reciprocity in copyright law. *IPKat* 30.10.2023. Saatavilla osoitteessa: <https://ipkitten.blogspot.com/2023/10/guest-post-reciprocity-in-copyright-law.html> [🔗](#).

Härkönen, Heidi: A Narrative Approach to the Standard of Originality in EU Copyright Law: The Story of a Dress. *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law* Vol. 56, 2025. Saatavilla osoitteessa: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40319-025-01562-z> [🔗](#).

Härkönen, Heidi: Luovan prosessin, tekijän subjektiivisen käsityksen ja teoksen taiteellisen arvon merkitys omaperäisyyden arvioinnissa. *IPRinfo* 4/2024, 19.8.2024. Saatavilla osoitteessa: <https://iprinfo.fi/artikkeli/luovan-prosessin-tekijan-subjektiivisen-kasityksen-ja-teoksen-taiteellisen-arvon-merkitys-omaperaisyyden-arvioinnissa/>.

Härkönen, Heidi: Tekijänoikeus ja käyttötaide: EU-tuomioistuimen C-683/17 Cofemel -ratkaisun vaikutukset suomalaiseen tekijänoikeustraditioon. *Defensor Legis* 1/2020. Saatavilla osoitteessa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64810/Article%20II.pdf?sequence=3&isAllowed=y> [🔗](#) [🔗](#).

Kirjoittajat

Heidi Härkönen

Muotioikeuden dosentti, yliopistonlehtori, IPRinfo-lehden päätoimittaja Turun yliopisto
heidi.harkonen@utu.fi

Uusimmat artikkelit

[5/2025](#)

17.10.2025

[Tekoäly, mainonnan eettisyys ja aineettomat oikeudet](#)